

บทที่ 3

สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนา การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร บ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงราษฎร์ จังหวัดสิงห์บุรี

ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาหรืออุปสรรค และความต้องการการพัฒนา การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงราษฎร์ จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงราษฎร์ จังหวัดสิงห์บุรี การนำเสนอผลการศึกษาในครั้งนี้ โดยแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงราษฎร์ จังหวัดสิงห์บุรี
5. ปัญหาและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงราษฎร์ จังหวัดสิงห์บุรี
ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

คำถามการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 นี้ มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามวิจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. สภาพการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงราษฎร์ จังหวัดสิงห์บุรี ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. ปัญหาและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงราษฎร์ จังหวัดสิงห์บุรี คืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 นี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ประการ คือ

- 2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงราษฎร์ จังหวัดสิงห์บุรี

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ในขั้นตอนที่ 1 นี้เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้ร่วมศึกษาสภาพการดำเนินงาน ศักยภาพของกลุ่มร่วมกันระบุปัญหา และความต้องการการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงาน ปัญหาหรืออุปสรรค และความต้องการ การพัฒนาของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 องค์กรของชุมชน
- 1.2 การบริหารจัดการ
- 1.3 การมีส่วนร่วม

2. ประชากร

ในการวิจัยระยะที่ 1 นี้ ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้จำนวน 16 คน จำแนกได้ดังนี้

- 1.1 คณะกรรมการบริหาร จำนวน 5 คน
- 1.2 สมาชิก จำนวน 11 คน

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ จำนวน 5 คน ได้แก่

- 2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้ จำนวน 1 คน
- 2.2 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโพสังโฆ จำนวน 1 คน
- 2.3 เกษตรอำเภอค่ายบางระจัน จำนวน 1 คน
- 2.4 เกษตรตำบลค่ายบางระจัน จำนวน 1 คน
- 2.5 ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการศึกษารูปแบบต่างๆ คือ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) การสังเกตการณ์ (observation) การสนทนากลุ่ม (focus group interview) และ การศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วม (participatory learning appraisal) โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สภาพการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้ สมุนไพรในปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความต้องการพัฒนาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชน บริบทการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร การวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนา ของกลุ่มผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร จากแหล่งเอกสารคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอค่ายบางระจัน องค์การบริหารส่วนตำบลโพสะโพ และสำนักงานเกษตรอำเภอค่ายบางระจัน

3.2 การสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเก็บรวบรวมข้อเกี่ยวกับบริบทชุมชน บริบทการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร การวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และความต้องการการพัฒนาของกลุ่มผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร ในส่วนที่มีได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มเป้าหมายคือ คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร ผู้นำชุมชน ผู้มีประสบการณ์ด้านการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ จะนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำมาประมวลวิเคราะห์ประกอบการเขียนรายงาน

3.3 การสังเกตการณ์ ใช้วิธีการสังเกตการณ์บริบทชุมชน บริบทการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร ของกลุ่มผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพสะโพ ว่ามีอะไรบ้าง

3.4 การศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสรุปบทเรียนเกี่ยวกับบริบทชุมชน บริบทกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ สภาพการดำเนินงานของกลุ่มผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ โดยกลุ่มเป้าหมายคือ คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร ผู้นำชุมชน ผู้มีประสบการณ์ด้านการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร โดยได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้ ปัญหา และความต้องการพัฒนาของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ โดยได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันที่ 7 เมษายน 2551 เวลา 13.30 น. ณ บ้านประธานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จะนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำมา

ประมวลวิเคราะห์ประกอบการเขียนรายงานสภาพการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ ศักยภาพของชุมชนและกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ รวมถึงปัญหาและความต้องการพัฒนาของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการศึกษาริบทชุมชน บริบทกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ สภาพปัจจุบัน ปัญหา ในการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ โดยใช้การประชุมกลุ่มและกระบวนการของเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อวิเคราะห์และตรวจสอบ

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสังเคราะห์สรุปเป็นบทเรียน ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ความต้องการพัฒนาในการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ และใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ในระหว่างการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้

จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันที่ 7 เมษายน 2551 โดยกลุ่มเป้าหมาย คือสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการบริหาร ผู้นำชุมชน ผู้มีประสบการณ์ด้านการผลิตน้ำส้มกลั่นควั่นไม้ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ สามารถสรุปสภาพการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลโพธิ์สังเวย อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดังนี้

1.1 ความเป็นมาของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้

จุดเริ่มต้นการผลิตน้ำส้มกลั่นควั่นไม้สมุนไพรมันบ้านสิงห์ใต้ได้เริ่มจากแนวคิดการลดต้นทุนการผลิตในการทำนาของนายสมปอง พิมพ์โต ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งได้เริ่มศึกษาหาข้อมูลการผลิตน้ำส้มกลั่นควั่นไม้ด้วยตนเองประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลโพธิ์สังเวย จากนั้นจึงได้ทดลองก่อสร้างเตาเผาถ่านขึ้นจำนวน 1 เตาเมื่อช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2549 และได้ทดลองนำน้ำส้มกลั่นควั่นไม้ที่ได้จากการกลั่นระหว่างเผาถ่านมาพอกทิ้งไว้ให้ตกตะกอนประมาณ 3 เดือน หลังจากนั้นได้นำน้ำส้มกลั่นควั่นไม้ไปใช้ฉีดพ่นกับชะอมที่ปลูกไว้หลังบ้าน จากนั้นได้สังเกตพบว่าสามารถขับไล่แมลงได้ดีและยังป้องกันเชื้อราได้อีกด้วย

ต่อมาได้ขยายผลนำไปใช้ในนาข้าวของตนเองที่มีจำนวน 9 ไร่พบว่าสามารถลดการซื้อปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชลงได้จำนวน 7,000 - 8,000 บาท

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวได้มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน โดยได้ทำการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในชื่อ "กลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควนไม้สมุนไพรร" เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2549 โดยมีสมาชิกร่วมก่อตั้งจำนวน 16 ราย ดังนี้

1. นายสมปอง	พิมพ์โต	ประธาน
2. นายสำรวม	พยัคฆหาญ	รองประธาน
3. นางเนตร	ม่วงงาม	เลขานุการ
4. นางสาวอาภรณ์	ม่วงเทศ	เหรัญญิก
5. นางสาวชูศรี	กียรติ์น	ประชาสัมพันธ์
6. นายชาติรี	ทองแดง	กรรมการ
7. นายชาญ	สำราญสุข	กรรมการ
8. นายเลื่อน	กรผลึก	กรรมการ
9. นายพนมพร	หลิวทอง	กรรมการ
10. นางสาวศศิวรรณ	ขันทอง	กรรมการ
11. นายสมเกียรติ	สดใส	กรรมการ
12. นายอำนาจ	ปานบุญ	กรรมการ
13. นายยงยุทธ	ศรีวาริ	กรรมการ
14. นายไพฑูรย์	คุ้มกัน	กรรมการ
15. นายสุชาติ	มีทอง	กรรมการ
16. นางเจลิยว	พรหมศิริ	กรรมการ

นอกจากนี้จากการรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นจึงได้มีการระดมทุนจากสมาชิกโดยมีจำนวนเริ่มต้น 16 คน ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นๆละ 100 บาท ต่อ 1 คน แต่ต้องไม่เกิน 10 หุ้นและสมาชิกจะได้รับการปันผลประโยชน์ปีละ 1 ครั้ง ต่อมาได้ทำการกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์หมู่ 12 ตำบลโพสังโฆ อำเภอดำรงวิทยารจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1 แสนบาท โดยจะเสียดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ทั้งนี้เงินจำนวนดังกล่าวและเงินที่ได้จากหุ้นของสมาชิกจะนำไปฝากเข้าบัญชีชื่อ "วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควนไม้สมุนไพรร" ของธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาย่อยค่ายบางระจัน โดยผู้มีอำนาจเบิกจ่ายมีจำนวน 3 คนคือ ประธาน เหรัญญิก และเลขานุการ ซึ่งการเบิกจ่ายใช้สายเช็คคณะกรรมการ 2 ใน 3 โดยเงินที่มีอยู่นี้จะนำไปใช้ในการซื้ออุปกรณ์ต่างๆ เช่น เลื่อยตัดไม้ ขวดบรรจุน้ำส้มกลั่นควนไม้ ฉลากติดขวด นอกจากนี้ยังนำไปจ่ายให้กับสมาชิกในกลุ่มที่นำน้ำส้มกลั่นควนไม้สมุนไพรรที่ผลิตได้และนำมาขายเข้ากองกลางโดยจะได้ค่าตอบแทน 30 บาทต่อ 1 ลิตร ทั้งนี้น้ำส้มกลั่นควนไม้ต้องหมักไว้ประมาณ 90 วัน (3 เดือน)

1.2 สภาพการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้
สภาพการดำเนินของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้
แบ่งเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.2.1 องค์การของชุมชน ประกอบด้วย

1) การจัดตั้งกลุ่ม

ได้มีการรวมตัวกันก่อตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2549 โดยเป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชนและได้มีการคัดเลือกสมาชิกในกลุ่มมาเป็นคณะกรรมการกลุ่มโดยใช้สถานที่บ้านพักของประธานกลุ่มเป็นสถานที่ดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในปัจจุบันมีจำนวน 16 คน เป็นคณะกรรมการบริหารงานจำนวน 5 คน ได้แก่ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ ส่วนสมาชิกที่เหลืออีก 11 คนเป็นกรรมการ

2) การบริหารงาน

ในส่วนการบริหารงานของกลุ่มได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารโดยสมาชิกภายในกลุ่ม จำนวน 5 คน ประกอบด้วย นายสมปอง พิมพ์โต ดำรงตำแหน่งประธาน นายสำรวม พยัคฆหาญ ดำรงตำแหน่งรองประธาน นางเนตร ม่วงงาม ดำรงตำแหน่งเลขานุการ นางสาวอาภรณ์ ม่วงเทศ ดำรงตำแหน่งเหรัญญิก และนางสาวชูศรี กียรติรัตน์ ดำรงตำแหน่งประชาสัมพันธ์ และกลุ่มได้ร่วมกันกำหนดให้มีการประชุมกลุ่ม 2 เดือน/ครั้ง เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน และแจ้งข่าวสารให้สมาชิกในกลุ่มได้ทราบ นอกจากนี้เพื่อเป็นการปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาของกลุ่ม และรวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก

3) การดำเนินงาน

ในกลุ่มได้มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆไปในการบริหารงานของกลุ่ม เช่น กำหนดให้มีการประชุม 2 เดือน/ครั้ง สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มต้องร่วมกันทำกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้ง สมาชิกต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น (หุ้นละ 100 บาทไม่เกิน 10 หุ้น/1คน) และสมาชิกจะได้รับเงินปันผลปีละ 1 ครั้งเป็นต้น นอกจากนี้จะมีการนัดหมายเป็นครั้งคราวในการรวมกลุ่มปฏิบัติ เช่น กำหนดให้มาร่วมกันบรรจุน้ำส้มกลั่นควันไม้ลงขวด การติดฉลากที่ขวด ส่วนในเรื่องการประชุมใหญ่ของสมาชิกยังไม่ได้มีการกำหนดมีเพียงการประชุมร่วมกันบ้างแต่ส่วนใหญ่จะไม่ครบทั้งกลุ่ม อีกทั้งคณะกรรมการไม่มีการติดตามผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานของกลุ่ม

1.2.2 ด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย

1) การเรียนรู้/กระบวนการเรียนรู้

การดำเนินงานของกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม โดยมีการถ่ายทอดประสบการณ์โดยประธานกลุ่มเป็นแกนหลักในการให้ความรู้สมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้เมื่อมีปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มจะมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาแนว

ทางแก้ไขปัญหาโดยได้รับคำแนะนำจากบุคคลภายนอก เช่น ผู้นำชุมชนและจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน สำหรับเรื่องการเรียนรู้ในลักษณะเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกหรือกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ยังไม่มีมากเท่าที่ควร นอกจากนี้ในส่วนของราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแต่อย่างใด

2) เงินทุน

เงินทุนสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มเริ่มต้นจากการระดมหุ้นจากสมาชิกทุกคนในกลุ่มโดยสมาชิกในกลุ่มจะถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นๆละ 100 บาทต่อ 1 คน แต่ต้องไม่เกิน 10 หุ้น และสมาชิกจะได้รับการปันผลประโยชน์ปีละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีส่วนที่ไปขอกู้จากกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนมาเพื่อดำเนินการเพิ่มเติมโดยจะต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ทั้งนี้เงินจำนวนดังกล่าวและเงินที่ได้จากหุ้นของสมาชิกจะนำไปฝากเข้าบัญชีชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร” ของธนาคาร กรุงศรีอยุธยา สาขาย่อย ค่ายบางระจัน โดยผู้มีอำนาจเบิกจ่ายมีจำนวน 3 คนคือ ประธาน เหนียวญิก และเลขานุการ ซึ่งการเบิกจ่ายใช้ลายเซ็นคณะกรรมการ 2 ใน 3 อันเนื่องมาจากการดำเนินงานของกลุ่มยังไม่ก้าวหน้ามากเท่าที่ควรเนื่องจากยังขาดสภาพคล่องในด้านเงินทุน

3) การผลิต

การผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะมีเตาเผาถ่านและใช้เก็บน้ำส้มกลั่นควันไม้ โดยวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตจะใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เช่น เศษไม้ในไร่นา ในสวนหลังบ้าน เป็นต้น โดยเมื่อผลิตได้แล้วจะนำมารวมกันไว้ที่บ้านประชาชนกลุ่มฯ โดยจะเก็บไว้ในถังพลาสติกที่บ่มแสงเป็นระยะเวลา 90 วัน หลังจากนั้นประชาชนกลุ่มฯ จะนัดสมาชิกทุกคนเพื่อมาบรรจุน้ำส้มกลั่นควันไม้ใส่ขวดเพื่อเตรียมออกจำหน่าย ประชาชนกลุ่มฯ ได้มีการคิดค้นและพัฒนาวิธีการผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้อยู่เสมอเพื่อให้มีคุณภาพที่ดี นอกจากนี้ยังศึกษารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ฉลากเพื่อเพิ่มความดึงดูดใจในสินค้าด้วย

4) การตลาด

สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้ร่วมกันนำผลผลิตไปจัดจำหน่าย ซึ่งได้รับผลตอบแทนลิตรละ 5 บาทโดยส่วนมากจะเป็นเพื่อนบ้านสมาชิกใกล้เคียงที่ต้องการนำไปทดลองใช้ในการปลูกข้าว ซึ่งโดยส่วนใหญ่ประชาชนกลุ่มฯ จะนำผลผลิตไปจำหน่ายยังต่างจังหวัดที่ใกล้เคียงเช่น ปทุมธานี อ่างทอง ชัยนาท นอกจากนี้ยังนำไปจำหน่ายในสถานที่ประชุมสัมมนาต่างๆ ที่ได้มีการเชิญประชาชนกลุ่มฯ ให้เข้าร่วม ซึ่งราคาขายของน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรมี 2 ขนาด คือ ขนาด 1 ลิตร ราคา 100 บาทและ 5 ลิตร ราคา 500 บาท แต่ทั้งนี้การดำเนินงานด้านการตลาดยังมีปัญหาด้านช่องทางการจำหน่ายที่ยังไม่กว้างนัก

1.2.3 การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มในช่วงแรก ต่อมาระยะหลังมาประชุมกันน้อย ทั้งนี้ส่วนใหญ่เวลาประชุมสมาชิกในกลุ่มมักไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น และสมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเป็นอย่างดี

2) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม

คณะกรรมการบริหารกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม เช่น การมาศึกษาดูงานของบุคคลภายนอก แต่สำหรับการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนการดำเนินงานยังมีน้อย นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารกลุ่มจะเข้าร่วมการประชุมกลุ่มมากกว่าสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อร่วมฟังผลการดำเนินงานของกลุ่มและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกลุ่ม

3) การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน

ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโดยผู้นำชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลโพส้งโหม ได้นำข้อมูลการผลิตน้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมานำเสนอได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ใน Web site ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพส้งโหม แต่ยังคงขาดการประสานงานระหว่างกลุ่มกับหน่วยงานต่างๆในการให้การสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ

2. ปัญหาและความต้องการการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมานำเสนอ

จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อค้นหาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมานำเสนอ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2551 เวลา 13.30 - 16.00 น. ณ บ้านประชาชนกลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมานำเสนอ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการบริหาร ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตน้ำส้มกลั่นคว้นไม้ ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง มาร่วมกันเรียนรู้ รับผิดชอบต่อทวนและยืนยันข้อมูลจำนวน 15 คน สามารถสรุปปัญหาและความต้องการพัฒนาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมานำเสนอ หมู่ที่ 12 ตำบลโพส้งโหม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดังนี้

2.1 องค์กรของชุมชน

การดำเนินงานในเรื่องการจัดตั้งและการบริหารงานของกลุ่มส่งเสริม น้ำส้มกลั่นคว้นไม้สมุนไพรมานำเสนอ หมู่ที่ 12 ตำบลโพส้งโหม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ไม่มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่มที่ระบุชัดเจน นอกจากนี้ยังไม่มีแผนการดำเนินงานของกลุ่ม สำหรับความต้องการพัฒนาคือ ต้องการให้กลุ่มมี

ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดที่ชัดเจนและกำหนดให้มีแผนการดำเนินงานของกลุ่ม รายละเอียด
ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปปัญหา และความต้องการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริม
น้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ตำบลองค์กรชุมชน

ปัญหา	ความต้องการการพัฒนา
1. ไม่มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของ กลุ่มที่ระบุชัดเจน	1. มีระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกลุ่ม ที่ระบุชัดเจน
2. ขาดแผนการดำเนินงานของกลุ่ม	2. มีแผนการดำเนินงานของกลุ่ม

2.2 การบริหารจัดการ

ในการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร ปัญหาใน
ด้าน เงินทุน การผลิต การตลาดที่พบได้แก่ ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมของ
กลุ่ม นอกจากนี้ยังขาดความรู้ในด้านการตลาด อีกทั้งยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาการ
ผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้ให้มีมาตรฐานรับรอง สำหรับความต้องการในการพัฒนา คือ ต้องการ
เงินทุนหมุนเวียนในการบริหารงานในกลุ่ม รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 สรุปปัญหา และความต้องการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมน้ำส้ม
กลั่นควันไม้สมุนไพรบ้านสิงห์ใต้ตำบลการบริหารจัดการ

ปัญหา	ความต้องการการพัฒนา
1. ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานของ กลุ่ม	1. ต้องการเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ของกลุ่ม
2. ขาดความรู้และความเข้าใจด้านการตลาด	2. ให้สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ด้านการตลาด
3. ขาดความรู้และทักษะด้านการพัฒนาการ ผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้ให้มีมาตรฐานรับรอง	3. ให้สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ด้านการผลิต น้ำส้มกลั่นควันไม้ให้มีมาตรฐาน

2.3 การมีส่วนร่วม

ปัญหาที่พบในด้านการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานกลุ่มส่งเสริมการ
ผลิตน้ำส้มกลั่นควันไม้สมุนไพร กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่มขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน
การดำเนินงานของกลุ่ม นอกจากนี้สมาชิกยังขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การดำเนินงานของกลุ่มอีกด้วย และสำหรับความต้องการพัฒนาคือ ต้องการให้กลุ่มมีแผนการดำเนินงานที่มาจากความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปปัญหา และความต้องการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริม
น้ำส้มกลิ่นควนไม้สมุนไพรวานสิงห์ใต้ด้านการมีส่วนร่วม

ปัญหา	ความต้องการการพัฒนา
1. สมาชิกในกลุ่มขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม	1. ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานกลุ่ม
2. สมาชิกในกลุ่มขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของกลุ่ม	2. ให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม